

Gelaatsesthetiek bij adolescenten

Het proefschrift 'Facial Aesthetics in Adolescents' bevat naast een inleiding op het onderwerp gelaatsesthetiek en een beschrijving van een nieuwe meetmethode om gelaatsesthetiek bij (Kaukasische) adolescenten te meten 6 uitgebreide onderzoeksartikelen. In het slothoofdstuk wordt een algemene discussie over de verrichte onderzoeken gegeven en worden suggesties gedaan voor verder onderzoek. Een gesimplificeerde esthetische referentiemethodiek werd geïntroduceerd en getoetst. Deze methode maakt gebruik van een set gelaatsfoto's (een frontale, en $\frac{3}{4}$ lachende en een laterale). Dit waren foto's van een jongen en een meisje met een gemiddelde esthetische score, die was gevonden door het voorleggen van vele foto's aan een panel. Deze set foto's kon dienen als referentie bij het scoren in de toekomst: dit bleek betrouwbaar en valide. De minimale bezetting van een panel en het belang van de samenstelling met betrekking tot geslacht, leeftijd, sociale status(!) en geografische afkomst werd vastgesteld.

Vervolgens is onderzocht in hoeverre voor-achterwaartse metingen in het gelaat (ANB-hoek, overjet) en de 'Aesthetic Component of the Index of Orthodontic Treatment Need' (AC/IOTN), objectieve parameters in de dagelijkse orthodontische praktijk, zijn gerelateerd aan de gemeten esthetiek. De AC/IOTN vertoonde de grootste overeenkomst. Een nieuwe parameter, de 'horizontal sum' bleek een goede parameter te zijn om de voor-achterwaartse karakteristiek van een patiënt te bepalen.

Met de betrouwbare esthetiekscores van groepen patiënten in de hand, lag het voor de hand na te gaan in hoeverre meer ideale verhoudingen (gouden snede) in het gelaat bijdragen aan de esthetiek en in hoeverre bekende cefalometrische normen dat doen. Dat gold slechts voor een enkele ideale verhouding en cefalometrische norm.

Het belang van dit monnikenwerk ligt in de gepresenteerde eenvoudige methode van esthetiekmeting die vergelijking tussen behandelcentra mogelijk maakt, mits de populatie niet te veel verschilt. Tevens kunnen esthetisch gevaarlijke behandeltechnieken en procedures worden geïdentificeerd. Geïnteresseerde onderzoekers doen hier hun voordeel mee.

H. van Beek, Amsterdam

R. Kiekens

Facial aesthetics in adolescents

Nijmegen: Radboud Universiteit, 2008

148 bl., geïll. ISBN 978 90 9022378 0. Academisch proefschrift

Brekweerstand van keramiek

Ondanks de grote successen die de afgelopen decennia zijn behaald met volledig keramische restauraties, bestaan er nog belangrijke vragen over de brekweerstand. Helaas vertonen de sterkste keramische restauraties onder bepaalde omstandigheden breuken. Dit proefschrift geeft enig inzicht in fundamentele onderwerpen zoals de brekweerstand, het mechanisme van breuk en het effect van de ongelijke thermische eigenschappen tussen de keramische onderstructuur en het opbakporselein. Er wordt getracht een antwoord te geven op de eenvoudige vragen of het slijpen van CAD/CAM-restauraties of het zandstralen van geslepen keramische restauraties een nadelige invloed heeft op de buigsterkte. De onderzoeksresultaten wijzen erop dat door het slijpen de sterkte van zirkonium significant kleiner wordt, zelfs

kleiner dan de voor een keramische restauratie benodigde sterkte. Bovendien resulteerde een tweede bakcyclus in het opbakken van de keramische onderstructuur in de grootste ongelijkheid van thermische eigenschappen tussen de keramiekbasis en het opbakporselein. Ingenieurs gebruiken uiteenlopende onderzoeksmethoden om de duurzaamheid van keramische restauraties te bepalen. Uit één van de onderzoeken, beschreven in dit proefschrift, bleek dat enkel het veranderen van de testmethode of zelfs het eenvoudig wijzigen van de belastingssnelheid bij het meten van de brekweerstand, significante invloed heeft op de uitkomsten bij sommige keramische restauraties. Dit duidt erop dat keramische restauraties niet alleen verschillen in brekweerstand, maar tevens dat de grootte van dit verschil afhankelijk is van de toegepaste testmethode.

Het proefschrift in zijn totaliteit levert belangrijke informatie over de *in vitro*-eigenschappen van een aantal versterkte keramieksoorten. Aangezien de auteur zich voornamelijk heeft gebogen over enkele fundamentele vragen over de testmethodiek, is de rechtstreekse klinische waarde van dit proefschrift voor de tandarts-algemeen practicus beperkt. Voor wetenschappers die zich bezighouden met de mechanische aspecten van keramische restauraties kan de door dit proefschrift geboden informatie nuttig zijn.

M. Özcan, Groningen

H. Wang

Strength testing variables in dental ceramic

Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, 2008

131 bl., geïll. Academisch proefschrift

Orofaciale pijn

De vierde editie van 'Orofacial pain – guidelines for assessment, diagnosis, and management' is in de loop der jaren uitgegroeid van een consensusdocument over temporomandibulaire disfunctie (voor het eerst gepubliceerd in 1990) tot een handboek over allerlei vormen van pijn in het orofaciale gebied. De afgelopen 12 jaar is de kennis over orofaciale pijnen aanzienlijk toegenomen, hetgeen een update van de derde editie noodzakelijk maakte. De eerste 2 hoofdstukken geven een nuttig overzicht van de huidige kennis over de grondslagen van orofaciale pijnen en over het onderzoek van de patiënt met een pijnklacht. In hoofdstuk 3 worden de verschillende pijncategorieën aangegeven, die in de hoofdstukken 4 tot en met 10 in detail worden toegelicht. Hoofdstuk 11 is gewijd aan overwegingen die te maken hebben met gedragsfenomenen die zich bij alle pijnstoornissen in meer of mindere mate kunnen openbaren en de diagnostiek daarvan vaak bemoeilijken. In de hoofdstukken 4 tot en met 6 worden de belangrijkste kenmerken van hoofdpijnen en neuropathische pijnbeelden beschreven. De intraorale en temporomandibulaire stoornissen krijgen aanzienlijk meer en diepgaander aandacht, hetgeen de achtergrond van de meeste bijdragende auteurs weerspiegelt. Ook de toenemende invloed van de fysiotherapie op dit gebied vindt zijn weerslag in hoofdstuk 9, dat de rol van cervicogene mechanismen bij orofaciale pijnen en hoofdpijnen uitgebreid behandelt. Het begrip 'guidelines' in de titel is echter wat misleidend, want er worden zelden echte eenduidige richtlijnen verstrekt.

Het boek is een aanrader voor iedereen die met patiënten met pijn in het orofaciale gebied wordt geconfronteerd. Aangezien odontogene en temporomandibulaire stoornissen de meest frequent voorkomende intra- respectievelijk extraorale oorzaken zijn van pijn, is de tandarts dé expert bij uitstek. Het bijhouden van de kennis over en het inzicht in de oorzaken van orofaciale pijn is van groot belang en dit boek is daarbij zeer behulpzaam. Het biedt een grote hoeveelheid waardevolle informatie tegen een relatief lage prijs en is alleen daarom al een 'must-have' voor iedere tandarts.

B. Stegenga, Groningen

R. de Leeuw (ed.)

Orofacial pain. Guidelines for assessment, diagnosis, and management

Chicago: Quintessence Publishing Co. Inc., 2008

316 bl., geïll. £ 20.00. ISBN 978 0 86715 413 9

Klinische parodontologie en implantologie

Deze vijfde editie van 'Clinical periodontology and implant dentistry' bestaat uit 2 delen: basis- en klinische aspecten. Deel 1 omvat 570, en deel 2 telt wel 770 bladzijden. De eerste druk van dit boek verscheen in 1983. Daarna volgden nog 3 edities in respectievelijk 1989, 1997 en 2003. Aan deze vijfde editie hebben maar liefst 75 auteurs een bijdrage geleverd, waaronder 6 uit Nederland en 2 uit België.

Het eerste deel over de basisaspecten bevat 8 onderwerpen, variërend van anatomie tot weefselregeneratie. Deel 2 kent 11 onderwerpen, achtereenvolgens over klinisch onderzoek; behandelplanning; initiële therapie; additionele therapie; reconstructieve therapie; implantaatchirurgie; reconstructie van de edentate processus alveolaris; occlusie- en prothetische therapie; orthodontie en parodontologie; preventie, voorlichting en instructie; en als laatste halitose.

De in totaal 19 onderwerpen zijn onderverdeeld in hoofdstukken. De opbouw van de hoofdstukken is identiek: begonnen wordt met het parodontium en aansluitend wordt overgeschakeld op de implantaire aspecten. Het 60e en laatste hoofdstuk, geschreven door dr. E.G. Winkel, gaat over halitose. Ook dit onderwerp heeft een plaats in het boek gekregen, hoewel halitosedeskundigen in de hele wereld steeds meer twijfels uitspreken over de bijdrage van parodontitis aan halitose. Overigens bevat dit hoofdstuk een schitterend overzicht van de huidige kennis.

Beide delen van de uitgave zijn uitstekend verzorgd en voorzien van veel educatieve illustraties. Parodontologen zullen ervan smullen. Implantologen iets minder. Studenten in de tandheelkunde en de mondzorgkunde hebben er een goed studieboek aan. Voor de gemiddelde tandarts-algemeen practicus is de informatie niet compact genoeg om een goed lees- of leerboek te zijn. Algemeen practici die hun kennis over deze onderwerpen willen verdiepen, zullen het echter wel een uitstekend naslagwerk vinden.

C. de Baat, Ridderkerk

J. Lindhe, N.P. Lang, T. Karring

Clinical periodontology and implant dentistry, fifth edition

Oxford: Blackwell Munksgaard, 2008

1340 bl., geïll. € 239,25. ISBN 978 1 4051 6099 5

